

Rummu Jüri — Kulno Raide
ja Elts — Asta Vihandi

E Arro ja L. Normeti muusikalise komöödia „Rummu Jüri“ lavalettoomine teatrihooja lõpul on tekitanud paljugi vaidlusi ja poleemikat. Kuna teos on juba lavastatud RT „Vanemuises“, kiputakse sageli tõmbama paralleele kahe teatri lavastuse vahel ning vaieldakse selle üle, kumb on parem. Jätame kõrvale kõik „Vanemuise“ lavastuse head ja vead ning püüame analüüsida, kuidas on teos lahendatud RAT „Estonia“ lavastuses.

Kõigepealt tuleb märkida, et tervikuna jätab etendus hea mulje. Seda muljet tekitavad eredalt kujundatud karaktertüübid, etenduse tempo, leidlikult lahendatud misanüstseenid ning lavakujunduse üldine iseloom.

Muusikalise komöödia nimitegelase Rummu Jüri osas debüteeris noor laulja Kulno Raide. Oma vokaalsetelt võimetelt ei suuda ta võistelda meie nimekate solistidega. Noor laulja peab veel tublisti töötama, et saavutada hääle kiüllaldane kandvus, registreite ühtlus ja tämbri pehmus. Kuid Kulno Raidel on seda, mis puudub paljudelgi meie operetinäitlejatel. — vabadust, loomulikkust ja lihtsust, mis elustavad tema poolt loodud lavakuju ning

õ.161
9 VII 55

„Rummu Jüri“

RAT „Estonia“ laval

muudavad selle eluliseks ja veenvaks. See tuleb kahtlemata panna tema loomupärase näitlejatalendi arvele, mille oskuslikul edasiarendamisel töötab Kulno Raidest kujuneda tubli operetijõud. Ants Aasma aga seevastu jääb oma parematele vokaalsetele võimetele ja lavakogemustele vaatamata ka Rummu Jürina Ants Aasmaks. Ta ei ela selles osas, vaid mängib seda.

Rummu Jüri kuju on muusikalises komöödias antud pidevas arengus. Kui esimeses vaatuses tekib tal mõte hakata Prunta Madise eeskujul härraste kätte maksma, siis kokkupuutumine teadlike võitlejatega Venemaal paneb tedagi mõtlema õige tee üle. Sealjuures ilmuvad motiivid aeglaselt, loomulikus arenemisprotsessis, ega ole seotud otsustava murranguga mõttelaadis. Just see annabki Rummu Jüri kujule elulisuse. Kulno Raidel õnnestus seda hästi ja veenvalt edasi anda. Ants Aasma aga jäi kohati deklaratiivseks. Neljandas vaatuses tunduvad Jüri — A. Aasma mõtisklused oma saatuse üle kuidagi ükskõiksetena ja „mahamängitutena“.

Aadu (Artur Linnamägi) ja Mats (Heino Otto) löid toreda karaktertüüpide paari oma terve ja nakatava huumoriga. Nendega liitub ühtseks ansambliks ka Tuuliku talu pops Rein (Juhan Jürgo ja Alfred Mering). Reinu kuju oma rahvalikkuse ning „vembumehe“ uljusega on Juhan Jürgole suurepäraseks saavutuseks ning tuleb märkida, et selles osas on Juhan Jürgo teinud suuri edusamme oma näitlejameisterlikkuse tõstmisel. Suhteliselt väikesemõõduline osa on rikas psühholoogilistest detailidest, mis vajavad väga oskuslikku käsitlemist.

Väga hästi on õnnestunud ka taadi kuju Eesti NSV teenelise kunstniku Aaro Pärna esituses.

Eltsu, Rummu Jüri mõrsja osa täitsid Asta Vihandi ja Ester Lepa. Asta

Vihandi on vokaalselt teinud suuri edusamme ning samuti aitavad tal operetilaval saadud suuremad kogemused Eltsu kuju õigesti ja veenvalt käsitleda. Ester Lepal on küll vokaalsed võimed suuremad, kuid mänguliselt tundub kohati abitud, eriti kõnedialoogide osas. Kuid oluline mõlema osatäitja juures on õige lähtekoht: näidata Eltsu Rummu Jüri ustava võitluskaaslasena, kes ei lahku hetkekski valitud teelt, vaid järgneb Jürile kõigjal.

Negatiivse leeri käsitlemisel on „Rummu Jüri“ autorid andnud terve galerii mitmesuguseid karaktereid ning nende kehastamisel varitseb nii lavastajat kui ka näitlejaid tõsine oht sattuda karikatuuri. RAT „Estonia“ auks peab märkima, et põhiliselt on seda suudetud vältida. Mõisnike ja kulakute maailma on näidatud realistlikult, kogu selle välise „lihvi“ ja seemise tühisuse, aristokraatliku kõrkuse ja orjaliku lipitsemisega.

Hugo Malmsten ja Ruut Tarmo praost Hahni osas löid kumbki erineva kuju. Kui Malmsteni juures domineerib silmakirjalik vagatsemine ning sealjuures avalduvad tema abitus ja kohmakus, mis jätavad Malmsteni Hahni hädiseks isegi ekspluataatorina, siis Ruut Tarmo loob tunduvalt „käre-dama“ praosti. Tema praost on eelkõige mõisnik — julm ja ahne kiskja. Kuid Tarmo juures esineb just oht sattuda karikatuuri — kohati kipub ta liialdama tempoga, improviseerib teksti, kasutab tarbetuid kordamisi jne.

Linda Selistemägi Adelheidi osas tuli oma ülesandega hästi toime. Tema Adelheid on kergemeelne, kokeeteeriv ning sealjuures kõrk prouake, kellest võib tõepoolest uskuda, et ta tegevuse ja igavuse tõttu loeb „Rinaldo Rinaldini“ ning on valmis flirtima isegi — Rummu Jüri, sest „see on nii interestedant“.

Mõisastseenis on lavastajad Paul Mägi ja Alfred Mering hästi tabanud koduste ballide õhkkonna, kuigi pole küllaldaselt näidatud, et tegevus toimub pastoraadis. Ballikülaste hulgas on klatsivaid daame, „ahjutaguseid“ sõjamehi ja targutajaid, ei puudu hüs-teeriline vana daamgi. Hästi on õnnestunud ka „kodukoetud“ balleti-intermeedium.

Omaette küsimuseks on aga Kurti kuju Vello Viisimaa esituses. V. Viisimaa on suutnud hästi näidata Kurti upsakust, argust ning ahnust, kuid tema Kurt jääb veidi liiga keigarlikuks ja poisikeselikuks. Esimeses vaatuses, kus ta püüab läheneda Eltsule, käitub ta liialdatud jõhkruks. Kurt peaks esmajoones püüdma Eltsu võita salakavala meelitamise ja lipitsemisega, ning alles siis, kui ta märkab, et see jääb tulemusteta, on põhjendatud tema jõhker kärtus. Ühtlasi rikastaks see karakterit ja näitaks selle mitmepalgisust.

Koomilise paarikesena esinevad muusikalises komöödias vallatalitaja Tuuliku Jaagu tütar Tilde ja A. A. mõisa toapoiss Värdis. Tilde kuju annab väga hästi edasi suurte operetkogemustega näitleja Sophie Sooäär. Tema Tildet vaadates näeme tõepoolest kulakuvõsukest, kes „püüab kõigest väest ja jõust, et peagi olla sakste tõust“. Tema juures ei esine mingit erilist murrangut, mida millegipärast kiputakse otsima. Tema on Tilde — kulaku tütar, kes püüab sakste „peenema elu“ poole. Sealjuures jääb ta aga ikka Tildeks, vaatamata sellele et ta on käinud vahepeal õmbuskoolis ning muutunud Mathildeks ja pursib saksa keelt. Astrid Araku loodud Tilde kuju on tunduvalt üksluisem ja varjundivaesem. Toapoiss Värdis käsitlevad samuti erinevalt Kalju Vaha ja Valter Luts. Valter Luts Värdis rõhutab selle tillukese, näruse karjeristi kohmakust, saamatust ning alatust. Kalju Vaha loodud Värdis on aga varjundirohkem. Tema on juba suuremõõduline „tegelane“, kes ronib oma

karjääriredelil visalt ülespoole. Sealjuures näitab K. Vaha palju rikkalikumalt Värdis närusust ja alatust oma suguraha suhtes.

Rahvastseenid on muusikalises komöödias antud elavalt ja värvikalt, kuid RAT „Estonia“ ooperikoori põhiline puudus säilib: koor ei ela, vaid teeb seda, mida lavastaja käsib. Koori loomuliku elavuse saavutamiseks on vaja teha veel palju tööd. Kuna see puudus esineb ka kõigi meie teiste operetilavastuste juures, pangb see tõsiselt mõtlema: mida tuleks ette võtta? Näib, et ei piisa ainult solistide lavalist ettevalmistamisest (operetikoolektiivi osas tuleks seda veel eriti süvendada, et lauljad õpiksid ka näitlema), vaid kooriga tuleb teha tõsiselt individuaalset stuudiotööd lavapraktika osas, et vabaneda tüütavatest stampidest.

Mis puutub tantsudesse, siis on Helmi Tohvelmann ja Boris Blinov teinud väga head tööd. Eriti kaunis ja meeldejääv oli „nõelamäng“ jaanitule pidis.

Lavakujunduslikust küljest aga tuleks veel mõelda jaanitulestseeni ja Reinu popsitäre kujundamise üle. Praegu mõjub tõrvatünn siiski hädise-na ning ometi on seda valgustusefek-tidega väga lihtne parandada. Popsi-tare aga tundub perspektiivi tõttu mitte saunahurtsikuna, vaid kaunis ruumika talutoana

Etenduse muusikaline kujundus oli üldiselt rahuldav, kuigi kohati esineb tunduvalt rütmilisi kõikumisi, mis on tingitud sellest, et dirigent Priit Nigula ei ole küllalt tugevat kontakti lavaga. Samuti esineb vana viga — solistide katmine orkestri poolt.

Üldkokkuvõttes tuleb märkida, et RAT „Estonia“ kollektiiv on teinud tubli tööd, mille tulemusena teatri repertuaar on rikastunud väärtusliku rahvusliku lavateosega, mis kahtlemata võidab teatrikülastajate hulgas laialdase populaarsuse.

F. Randel